

Dřeviny

Širší stupeň

Bučin

tj. vyšších středních poloh

Pozn.: Do širšího stupně bučin v přírodě zasahují dřeviny nižších poloh i druhy smrčín, uvedené v dalších souborech. V tomto souboru jsou uvedeny dřeviny, které v bučinách mají těžiště výskytu. Samozřejmě i druhy bučin zpravidla přesahují do vyšších i nižších stupňů.

Ve Zlatníkově pojetí se jedná o 4.-6. vegetační stupeň.

Sestavil: RNDr. Martin Culek, Ph.D., Geografický ústav MU

Použitá literatura pro tento soubor:

KAVKA B. (1995): Sadovnická dendrologie I. Listnaté stromy. Eden, Brno.

KREMER P. Bruno et al. (1995): Stromy. Z německého originálu Bäume z r. 1984. Knižní klub ve spolupráci s Ikar Praha. Praha.

ÚRADNÍČEK L., MADĚRA P. (2001): Dřeviny České republiky. Matice lesnická, s.r.o., Písek.

Fotografie z Brna pořídil M. Culek, z lednického parku M. Čablová

Buk lesní

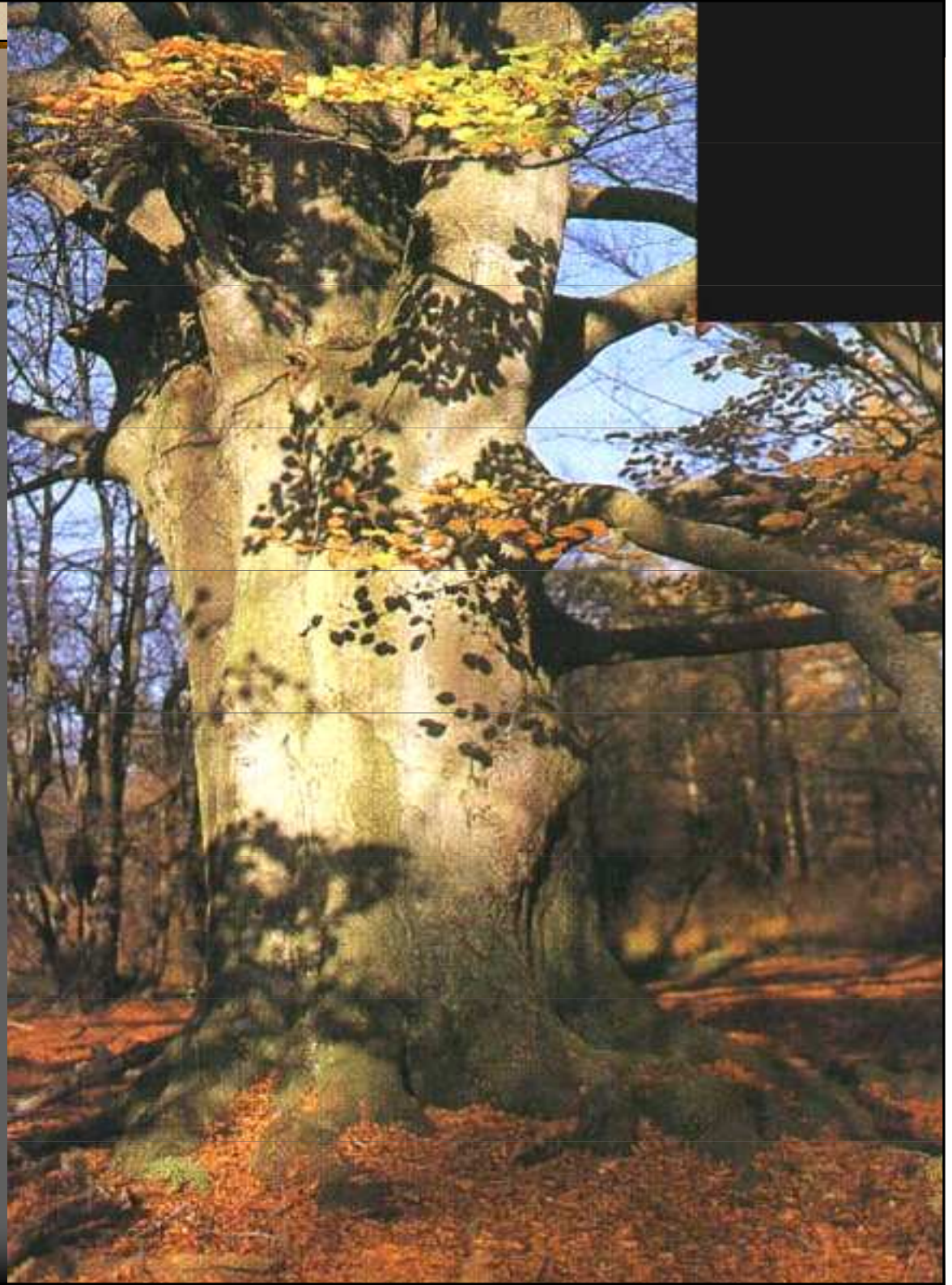
Fagus sylvatica

- Výška 25 – 45 m. Mohutný a elegantní, hladká šedá kůra. Celokrajné listy.
- V mládí snese zástin, nesnáší mokré půdy, písiky, suché klima, pozdní mrazy, exhalace. Neobráží z pařezů.
- Původně hlavní dřevina našich lesů, nyní hl. 400 – 800 m, více na Moravě.
- Jižní Švédsko, střední Evropa, hory jižní Evropy
- **Indikátor neextrémních stanovišť.**
- 2-6 AB-C, D 2-3

Buk lesní

- kmen

Buk lesní

Fagus sylvatica

v parku

Na podzim
hnědooranžový.
Existují kultivary s
tmavočervenými
listy

Jedle bělokorá

Abies alba

Výška až 60 m, průměr až 2 m. Světle stříbřitá kůra, jehlice „učesané“ do stran. Silný kulový kořen – nevyvrací se.

Vyžaduje trvale vlhčí půdy, hlubší, ne kyselé, vlhký čistý vzduch. Dřevina oceanické tendence, nesnáší silné mrazy. V mládí snese silný zástín, ale roste velmi pomalu. Věk až 500 let. Dodnes vymírá, citlivá na imise.

V ČR jen lesy na mírně podmáčených stanovištích.

Vrchoviny a hory střední a jižní Evropy.

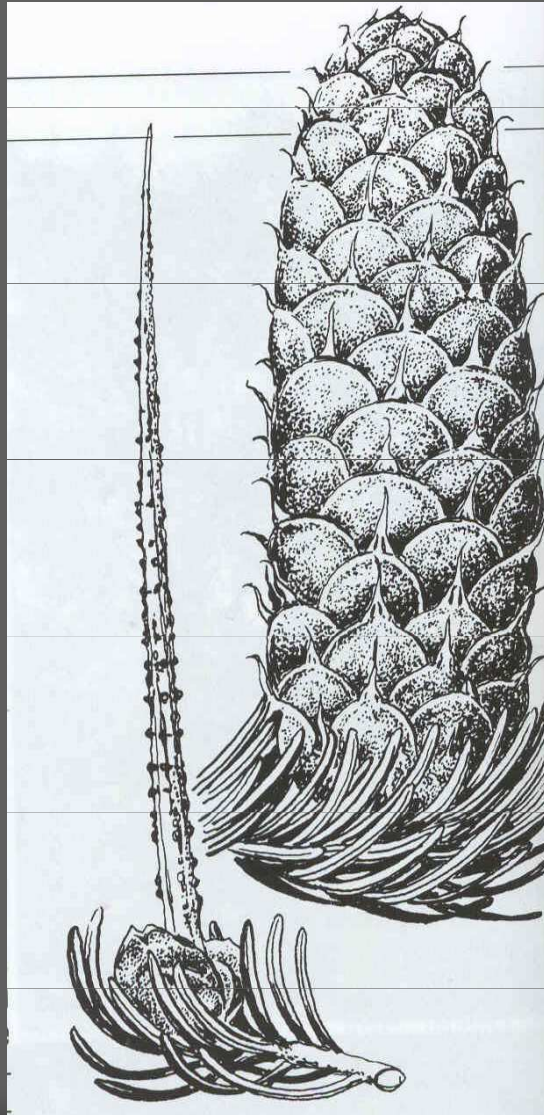
Indikátor vlhčích středně živných půd středních poloh.

3-6 AB-B 3-4

Jedle bělokorá

Abies alba

Javor klen

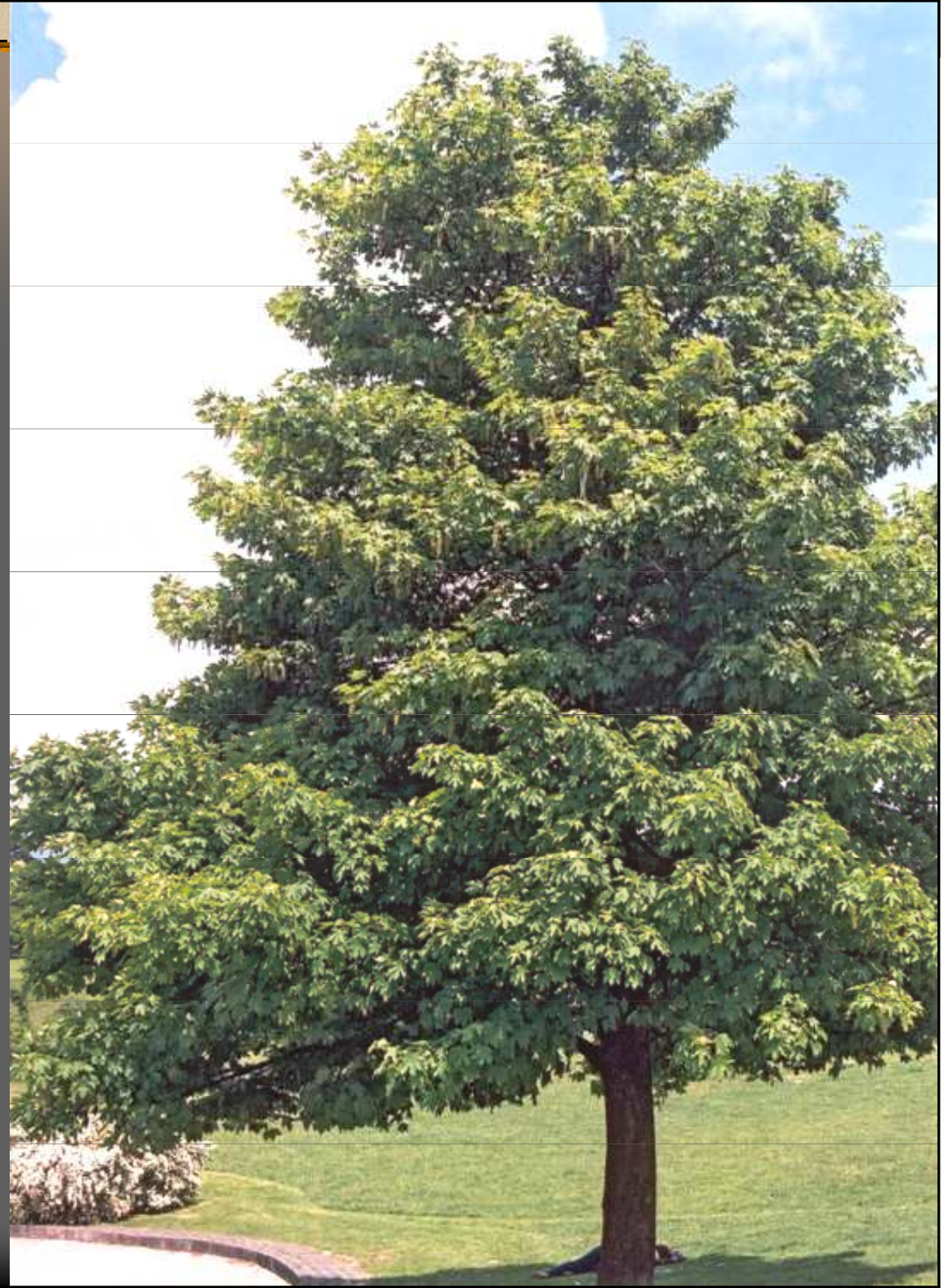
Acer pseudoplatanus

- Výška 30 – 40 m. Imposantní. Listy pilovité, tupé, podzimní zbarvení žlutohnědé. Kůra - pláty.
- Vyžaduje živné a vlhčí (ne mokré) půdy. Nesnáší sucho. Snadno se šíří, rychle roste.
- Sut'ové lesy, sušší nivy, příměs klimaxových smrčín, aleje v 500 – 1100 m.
- Hory střední a jižní Evropy, Pyreneje, jižní Polsko a stř. Německo.
- **Indikátor dusíkatých mírně vlhkých půd chladnějších poloh, hlavně zahliněných sutí.**
- 3-7 B-CD 3-4

Javor klen – kůra a mladý strom

Acer pseudoplatanus

Jasan ztepilý

Fraxinus excelsior

- Výška 30 – 40 m, rychle roste, lichozpeřené listy, řídká koruna. Pozdě raší, nebarví se na podzim.
- Snáší mráz, vítr. Nitrofilní, (kalcifilní).
- 3 ekotypy – „lužní“, „sut'ový“, „vápencový“.
- Sut'ové lesy, lužní lesy, břehy toků, aleje v území nad 600 m.
- Evropa kromě severních, jižních a východních okrajů, u nás do 950 m. V jihomoravských luzích je jiný jasan - jasan úzkolistý!
- **Indikátor živných dusíkatých půd.**
- 2-5 BC-CD 3-5, 1-4 CD 1-2

Jilm drsný (horský) - list

Velké, hrubě drsné listy s cípy.

Indik. živných dusíka-
tých nemokrých půd
středních poloh

Snáší zástin, nesnáší vysýchavé půdy. Nejméně trpí tracheomykózami. Sutě a úpatí svahů vyšších poloh. Irsko až Ural mimo severních a jižních okrajů. ☞ 3-5 C 3

Tis červený

Taxus baccata

- Výška 10 – 15 m, strom i keř. Jedovatý. Jehlice tmavozelené, z rubu žlutozelené, dvouřadé. Plod – na podzim červený nejedovatý míšek.
- Snáší stín. Pomalu roste, věk až 600 let. Mimo chudé půdy a suchý vzduch. Chráněný !
- Střední Evropa, Anglie a Irsko, jižní Skandinávie, hory jižní Evropy, Atlas, Kavkaz. V ČR suťové lesy 300-800 m.
- **Indikátor kamenitých živných, zpravidla stinných vápnatých stanovišť stř. poloh.**
- 3-5 B-D 2-3

Topol osika

Populus tremula

- ⇒ Výška až 25 m. Hladká šedo zelená kůra, okrouhlé listy na dlouhých stopkách.
- ⇒ Nenáročná, výskyt až do 1100 m, snáší mrazy, exhalace, rychle roste. Krátkověká – max. 150 let. Láme se, nesnáší vítr, stín. R-stratég. Působí alergie. (chmýří plodů).
- ⇒ Okraje lesů, nivy, rekultivace.
- ⇒ Evropa, jižní Sibiř až po Kamčatku, Koreu.
- ⇒ Indikátor lesních okrajů a opuštěných ploch střed. poloh.
- ⇒ 1-6 AB-D 2-4

Bříza bělokorá

Betula pendula

- Výška do 25 m, kůra bílá, rozbrázděná. Větve převislé, listy kosníkovité, lysé.
- Dobře se šíří, nenáročná, snese sucho i mokro. R-stratég, krátkověká (max. 120 let), světlomilná, nesnáší zasolení, námrazu.
- Sibiř, Evropa kromě severozápadu a Španělska. V ČR hlavně ve středních polohách do 900 m, skály, rašeliniště, kyselé půdy, okraje lesů.
- **Indikátor světlých stanovišť především na kyselých půdách.**
- 1-6 A-AB 1-2, 5-6

Bříza pýřitá

Betula pubescens

Výška do 20 m, celistvá kůra, větve míří vzhůru, listy vejčité, na rubu chlupaté.

Vyžaduje mokro, snese kyselé půdy, kalcifobní, kontinentální, světlomilná.

Typická pro slatiny a rašeliniště.

Evropa mimo jižní, až východní Sibiř. Kavkaz.

Indikátor kyselejších mokrých půd světlých lesů.

1-7 A(AB) 5-6

Olše šedá

Alnus incana

- ➔ Výška do 20 m. Přímý hladký kmen, listy do špičky a ze spodu zelenošedě chlupaté.
- ➔ Krátkověká (max. 100 let). Dobře obráží z pařezů. Snáší mrazy, krátkou vegetační dobu. r-stratég.
- ➔ Typická pro náplavy horských bystřin, snese i rašelině. Vysazována i v podhůří.
- ➔ Severní Evropa a pohoří střední Evropy, Balkánu a Kavkazu.
- ➔ **Indikátor pobřeží bystřin z vyšších hor.**
- ➔ (4)5 -7 A-D 5(-6)

Vrba křehká

Salix fragilis

- Výška do 15 m. Košatý strom, křivolaký kmen. Listy na rubu se sivým voskovým povlakem. Snadno se rozlamuje.
- Snáší zasolení, záplavy. nesnáší suché nebo kyselé půdy. Světломilná, r-stratég => max. 60 let.
- Břehové porosty, mokré deprese vyšších poloh.
- Střední Evropa a až za Ural.
- **Indikátor světlých živných mokrých stanovišť středních poloh.**
- 3-6 B-CD 5

Bez hroznatý

Sambucus racemosa

- ➔ Výška do 4 m, květy bledě žlutozelené, v kulovitých latách, dřeň ve větvích rezává.
- ➔ Druh vyšších poloh, snáší zástin lesa, preferuje kyselé humózní půdy. Brzo raší, ale nemrzne.
- ➔ Původně v řidších lesích, u skal, druhotně na pasekách.
- ➔ Vysočiny střední Evropy, Balkánu, střední Itálie, Pyreneje.
- ➔ **Indikátor vyšších poloh, prosvětlených, ne vlhkých smrkových lesů a ekotonů.**
- ➔ 4 -7 AB,BC 3

Lýkovec jedovatý

Daphne mezereum

Výška do 1,5 m. Brzo kvete (III.), silně voní. Listy raší až po odkvětu, plody červené peckovice. Jedovatý!

Vyžaduje živné humózní vlhké půdy, nesnáší sucho, sluneční žár (v teplém klimatu).

Ojediněle v bučinách, dubohabřinách, suťových lesích, vzácně v horských vysokobylinných nivách.

Evropa s výjimkou všech příbřeží a ostrovů. JZ Sibiř, Kavkaz.

Indikátor areálu květnatých bučin, živných vlhčích půd lesů.

(2)3-7 B-C 3-4

Jalovec obecný

Juniperus communis
ssp. communis

Výška 2–10 m, sloupcovitý nebo rozvětvený. Jehlice délky 1-2 cm. Plody - ojíňené dužnaté šištice.

- › Snáší různé suché půdy i rašeliniště, suché i chladné klima. Světломilný, píchá.
- › Keř skal, řídkých borů, březin, bývalých pastvin. Vzácný a chráněný!
- › Evropa, Kavkaz, Himaláje a Sibiř.
- › Indikátor světlých skal a bývalých extenzivních pastvin středních poloh.
- › 1-6 A-B, D 1-2

Vřesovec plet'ový

Erica carnea

- Podobný vřesu. Výška do 0,3 m, lístky po čtyřech v přeslenech, 5-7 mm dlouhé. Brzy kvete (březen).
- V ČR na kyselých, sušších kamenitých půdách, ale v Alpách ve vápencových borech. Nesnáší silný stín ani horko.
- Bory, skály. Chráněný !
- Západní Evropa, Alpy, Apeniny, Dinaridy. V ČR západní Čechy.
- **Indik. přirozených borů na skalnatých svazích stř. poloh**
- 3-5 A-AB 1-2

Smrk pichlavý (stříbrný)

Picea pungens

- ⇒ Výška do 30 m. Píchnavé pevné jehlice. Menší měkké šišky. Stříbrné kultivary.
- ⇒ Snese mrazy i suchá horká léta, imise. Trpí mšicemi. Nesnese zápoj.
- ⇒ Rocky Mountains, USA.
- ⇒ Zahrádky, parky a vysazený na imisní holiny hor.
- ⇒ Indikátor kýčovitého citění majitele 😊.

Samorostlík klasnatý

Actaea spicata

- ⇒ lodyha přímá 30 -70 cm vysoká, listy řapíkaté, lichozpeřené, při rozemnutí nepříjemně páchnoucí, květ bílý, v 1 koncovém hroznu, plod: lesklá, černá bobule.
- ⇒ Vlhčí, živné, spíš vápnité půdy.
- ⇒ Stinné lesy, spíše na svazích.
- ⇒ Areál pokrývá téměř celou Evropu.
- ⇒ Indikátor květnatých bučin, živných vlhčích půd.
- ⇒ 3-5 (7) B-BC 3

Osřice chlupatá

Carex pilosa

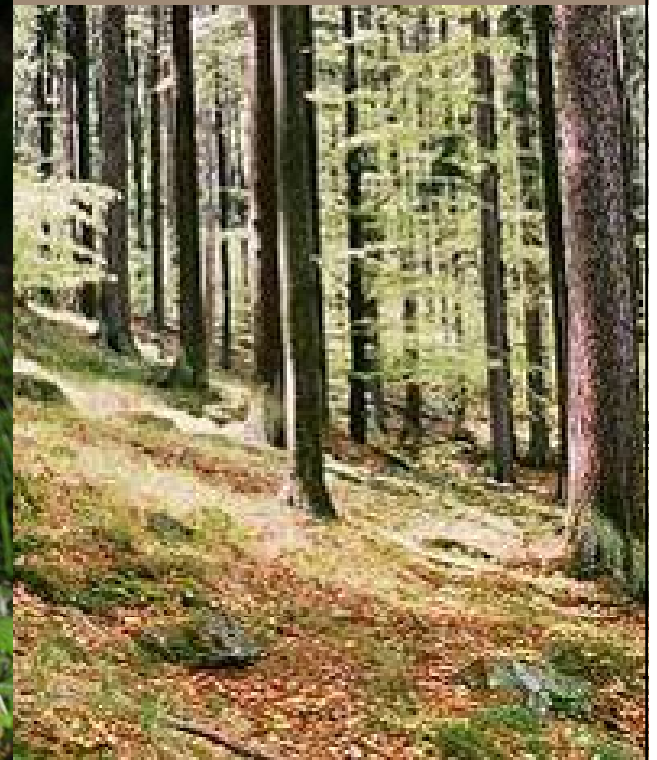
- Vysoká 20 – 50 cm, listy 15 – 35 cm dlouhé, 1 cm široké, od léta do jara tmavozelená, příčný profil listu roztažené „M“, na okrajích chlupatý (zřejmé proti světlu). Kromě jara listy rozložené do stran.
- Živné hlinité půdy, zpravidla na sprašové hlíně, středně vlhké.
- Zpravidla souvislý porost v bučinách a dubohabřinách na místě původních bučin. Přežívá i v jehličnatých lesích v první generaci.
- Hl. východní Evropa (stř. Rusko), v ČR východní polovina státu.
- Indikátor živných humózních hlinitých půd nižších středních poloh, vlivu alpid (Alpy, Karpaty).
- 3-4(5) B-BC 3

Bika hajní

Luzula luzuloides

- ➔ Vysoká 30-70 cm, lodyha bez kolének, listy v příč. profilu tvaru „U“, na okrajích chlupaté.
- ➔ Kyselé půdy, středně vlhké, polostinná stanoviště.
- ➔ Kyselominé bučiny, v druhotných dubohabřinách i jehlič. kulturách. Hojná i ve vyšších polohách.
- ➔ Střední Evropa.
- ➔ **Indikátor mírně kyselých ne suchých půd středních poloh.**
- ➔ (2) 3-6 AB 3

Mařinka vonná

Galium odoratum

- ⇒ Lodyha přímá, nevětvená, vysoká 10 - 20 cm, čtyřhranná, lysá, koncová květenství bílá. Listy přezimují.
- ⇒ Čerstvě vlhké a humózní, kypré půdy bohaté na živiny.
- ⇒ Souvislé porosty v polostinných bučinách a dubohabřinách na místě původních bučin.
- ⇒ Souvisle v Evropě (od Francie po stř. Rusko, na sever po jz. Norsko); izolované arely ve Španělsku, sev. Turecku, na Kavkaze, stř. Asii a Japonsku.
- ⇒ Indikátor květnatých bučin, živných, hlinitějších půd.
- ⇒ (2)3-6 B 3

Pstroček dvoulistý

Maianthemum bifolium

⇒ Vytrvalý, do 15 cm vysoký, lodyha přímá, kvetoucí se 2 srdčitě špičatými listy, sterilní jen s 1 listem. Květenství hroznovitá, bílá. Plodem jsou narůžovělé až červené, tmavě tečkované bobule, jedovaté.

⇒ Spíše vlhčí půdy, kyselejší, kalcifobní druh.

⇒ Stinné lesy.

⇒ Většina Evropy, na východ po Japonsko.

⇒ Indikátor mírně acidofilních bučin.

⇒ 3-7 AB-B 3-4

Foto: Marianne Hamne de

Věsenka nachová

Prenanthes purpurea

- ➔ 50 – 150cm vysoká s přímou lodyhou, ta je v horní části slabě větvená, listy jsou sivozelené, lysé, převážně celistvé, objímající lodyhu. Květy nachově fialové, svěšené (=> věsenka).
- ➔ Půdy středně vlhké a vlhké, humózní, neutrální až slabě kyselé a středně bohaté živinami.
- ➔ Stinné bučiny a horské smrčiny, typicky na svazích.
- ➔ Evropa (od Katalánska, přes pohoří jv. a stř. Francie po Karpaty, na jih na Korsiku, do Bulharska a severního Řecka); Kavkaz.
- ➔ **Indikátor květnatých, slabě acidofilních bučin.**
- ➔ 4-6 (7) B 3-4

